

Яцун Микола Миколайович,
ад'юнкт кафедри оперативно-
розшукової діяльності НАВС

ПРОБЛЕМИ ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розбудова демократичної держави, існування в ній дієвих інститутів державного управління, побудова громадянського суспільства неможливі без наукового дослідження, вивчення та аналізу процесів, що відбуваються у всіх сферах суспільного життя держави. Одним із таких соціальних явищ, яке потребує наукового вивчення та аналізу, є злочини у сфері службової діяльності.

Злочини у сфері службової діяльності, як правило, майже не існують окремо, ізольовано від інших видів злочинної діяльності. Найчастіше службові правопорушення є тим засобом, за допомогою якого службова особа вчиняє інший, серйозніший і тяжчий злочин, аби досягнути бажаного злочинного результату. Відомі випадки контрабанди, порушення законодавства про бюджетну систему України, відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та інші злочини, вчинені внаслідок зловживання владою, перевищення влади чи службових повноважень.

У загальній структурі злочинності протиправні діяння службових осіб становлять від 2,9% до 4,1% і характеризуються як одні з найбільш суспільно небезпечних, оскільки завдають істотної шкоди інститутам державної влади, економіки та соціального забезпечення громадян.

Незважаючи на окремі позитивні результати останніх років у виявленні злочинів у сфері службової діяльності,

спостерігається погіршення стану розслідування кримінальних проваджень і скерування їх до суду [1, с. 1]. Так, у 2015 р. у сфері службової діяльності було зареєстровано 15 560 злочинів, повідомлення про підозру отримали 6883 особи, а до суду було скеровано тільки 5288 кримінальних проваджень. На ефективність розслідування службових злочинів впливає постійний тиск підозрюваних (обвинувачених) службових осіб та їх оточення, які чинять протидію досудовому розслідуванню. За даними МВС України та ГПУ щодо обліку погроз на стадії досудового слідства з виконання останніми своїх службових обов'язків, зареєстровано кримінальні провадження: 2007 р. - 723; 2008 р. - 712; 2009 р. - 727; 2010 р. - 682; 2011 р. - 529; 2012 р. - 305; 2013 р. - 483; 2014 р. - 521; 2015 р. - 500 [2].

Варто зауважити, що виявлення злочинів у сфері службової діяльності відрізняється доволі великою складністю, оскільки воно зумовлене впливом багатьох чинників, а саме:

- суб'єкти таких злочинів, як правило, освічені, високоінтелектуальні особи, тому, як наслідок, злочини такої категорії відрізняються кваліфікованими способами підготовки та латентними механізмами їх вчинення;

- непрозорість та певна закритість інформації про діяльність посадових осіб органів влади;

- навмисне створення труднощів під час отримання публічних послуг та відповідних документів;

- активна протидія розслідуванню та процесу виявлення спеціально уповноважених осіб правоохоронних органів, як з боку особи, по відношенню до якої проводиться така перевірка, так і з боку її оточення (зацікавлених осіб);

- незацікавленість керівництва посадової особи, причетної до скоєння злочину, у виявленні злочинної діяльності свого колеги;

- корпоративність професійної етики серед службовців та посадових осіб правоохоронних органів, і як наслідок, приховання важливої та пошуково значущої інформації;

- зацікавленість двох сторін потерпілого та підозрюваного (наприклад, по справах щодо неправомірної вигоди) у приховуванні фактів вчинення злочину;

- відсутність свідків дій щодо знищення та приховання слідів злочину;

- наявність великого обсягу оперативних та владних повноважень, корумпованих зв'язків тощо у суб'єкта злочину у сфері службової діяльності;

- високий рівень безкарності посадових осіб, що вчиняють злочини у сфері службової діяльності.

- недовіра населення до правоохоронних органів, утруднення отримання інформації про злочин та втягнення громадськості у його розкриття.

Особливістю складності виявлення злочинів у сфері службової діяльності є їх високий ступінь прихованості та уникнення від відповідальності за корупційні діяння шляхом застосування набутих в процесі своєї трудової діяльності знань та навичок кримінального процесуального законодавства, а також корумпованих зв'язків, які з'явилися під час трудової діяльності.

Корумповані зв'язки, які тісно налагоджені в органах законодавчої, виконавчої та судової влади, ведуть до встановлення їх залежності від кримінальних структур що в свою чергу забезпечує прийняття необхідних для них рішень, порушуючи чинне законодавство, або існуючі суспільні норми [3, с. 281].

Звісно, цей перелік не є вичерпним, у ньому відображені загальні умови, які можуть корелюватися відповідно до конкретної ситуації по конкретній справі. Таким чином, гострота проблеми, недостатні результати протидії правоохоронних органів потребують глибокого осмислення цього феномена, удосконалення науково-методичного, правового, організаційного, інформаційного забезпечення щодо протидії злочинам у сфері службової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ромців О.І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності : автореф. канд. юрид. наук : 12.00.09 / О.І. Ромців. - Львів., 2016. - 20 с.

2. За даними статистики Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України за 2007-2015 р.р.. - К.: МВС України, 2016. - 36 с.

3. Павленко С. О. Деякі особливості протидії хабарництву, вчиненому службовими особами, які займають відповідальне становище / С. О. Павленко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. - 2013. - № 2 (30). - С. 279-288.